

Vogels in Berkelland

Speciale uitgave
van de Vogelwerkgroep

Verslag over Zwaluwen, Uilen en Weidevogels in 2014

Borculo - Ruurlo - Eibergen - Neede

Huiszwaluw

Steenuil met jong

Kievit

De broedresultaten van de Zwaluwen, de Uilen en de Weidevogels in één nieuwsbrief

In de afgelopen jaren bezochten vrijwilligers van de diverse projectgroepen de erven in het buitengebied van Berkelland. In 2014 konden we voor de laatste keer het blad 'Erfvogels in Beeld' van Vogelbescherming Nederland uitdelen. Helaas is dit blad niet meer beschikbaar. Daarom heeft de Vogelwerkgroep Berkelland dit jaar besloten zelf de gegevens van zowel de Zwaluwen, de Uilen als de Weidevogels in een speciale nieuwsbrief op te nemen.

Meer informatie en gegevens zijn te vinden op onze website

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

U kunt ons bereiken via email: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Inhoudsopgave

Projectgroep Zwaluwen Berkelland	1
Projectgroep Uilen Berkelland	4
Projectgroep weidevogelbeheer Berkelland	6

April 2015

Zwaluwproject Berkelland: weer een goed zwaluwjaar

De 40 vrijwilligers hebben ook in 2014 weer de 1100 adressen bezocht om het aantal broedpaartjes van de Boerenzwaluw en de Huiszwaluw te tellen. Bij de Boerenzwaluw zagen we een toename van 6% vergeleken met 2013. Bij de Huiszwaluwen was er een toename van 0,5%. Ook de resultaten van het ringproject voor de Boerenzwaluw laten een positief beeld zien. In 2014 zijn gemiddeld 6,38 jongen per broedpaar uitgevlogen. Geëxtrapoleerd voor heel Berkelland zou dit betekenen dat in 2014 ruim 3000 meer jonge Boerenzwaluwen zijn uitgevlogen dan in 2013. Een en ander is mogelijk toe te schrijven aan de zachte winter en het warme voorjaar.

In november 2014 hebben we drie mensen van de uilenwerkgroep Waasland uit Belsele (Vlaanderen) op bezoek

gehad in Geesteren om bij ons te zien hoe wij de kunstnesten voor de Huiszwaluwen produceren. Eigenlijk net zoals de medewerkers van de Vogelwerkgroep Neede een kleine 10 jaar geleden de kunst af gingen kijken in Losser. 's Middags hebben we samen met de Belgen zo'n 50 nesten gemaakt. Hemmy Weekhout had een extra mal gemaakt die wij hebben meegegeven. Zo hebben zij de receptuur voor de cement samenstelling, de mal en de nodige ervaring mee kunnen nemen. We gaan ervan uit dat ook zij een goede campagne kunnen starten om de Huiszwaluwen te ondersteunen in Vlaanderen.

Ten slotte, dank aan u, de deelnemers aan het project. Uw gastvrijheid en betrokkenheid wordt door de waarnemers zeer gewaardeerd.

[Lees verder op pagina 2](#)

Boerenzwaluwen

Gemeten in aantallen broedpaartjes, was 2014 weer een goed jaar. Misschien ook door de zachte winter en het goede voorjaar, zien we een kleine vooruitgang. Zetten we een aantal jaren op een rij, dan zien we dat de aantallen redelijk constant zijn. Gelukkig zien we geen grote teruggang meer zoals in de afgelopen dertig jaar. Toch veranderen de nestplekken met de komst van steeds meer grote veestallen. Hoewel de Boerenzwaluw de voorkeur geeft aan een donker hoekje op een stoffige deel, zien we toch ook wel nesten in de nieuwere stallen. Verder zien we een toename van nesten in de kleinere paardenstallen.

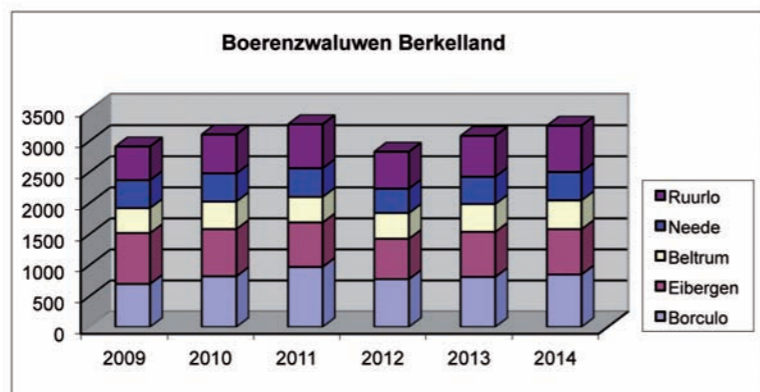
Interessant is dat jonge Zwaluwen vaak 's avonds bij elkaar als grote groepen "hangjongeren" in die grote nieuwe stallen rondvliegen en overnachten.

Boerenzwaluwen ringproject

In 2014 hebben Wim Raben en Anton Meenink weer een aantal jonge Zwaluwen geringd. Na een zeer zachte winter en goed voorjaar was er voldoende voedsel voor de jongen. We zien dan ook dat de resultaten per nest weer iets hoger liggen dan het afgelopen jaar.

Onderdeel van het ringproces is het terug vangen van vogels voor onderzoek. Zo werden hier Boerenzwaluwen gevangen die in Frankrijk en België geringd waren. Twee van de vogels die hier geringd waren, werden waargenomen in België.

	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2009	694	821	403	448	545	2911
2010	817	762	444	452	630	3105
2011	968	718	411	461	711	3269
2012	772	652	414	392	596	2826
2013	806	728	449	438	661	3082
2014	846	732	464	456	748	3246

	2012	2013	2014
Broedparen	74	100	98
Aantal nesten	130	178	169
Aantal eieren	584	751	761
Gem. eieren per nest	4,49	4,22	4,50
Aantal jongen	532	656	683
Gem. Jongen per nest	4,09	3,69	4,04
Aantal geringd	451	574	517
Aantal uitgevlogen	494	569	625
Gem. uitgevlogen	3,80	3,20	3,70
Uitgevl. per broedpaar	6,68	5,69	6,38

Boerenzwaluwen

De contactgegevens voor de Zwaluwen projectgroep Berkelland zijn:

Borculo	Annelies Heykamp	info@jobheykamp.nl
Beltrum	Alex Visser	visser.alex@planet.nl
Eibergen	Henny Waanders	hennywaanders@gmail.com
Neede	Luuk de Haan	haan0332@planet.nl
Ruurlo	Co Dooms	doomsruurlo@concepts.nl
Zwaluwenprojectgroep		info@vogelwerkgroepberkelland.nl

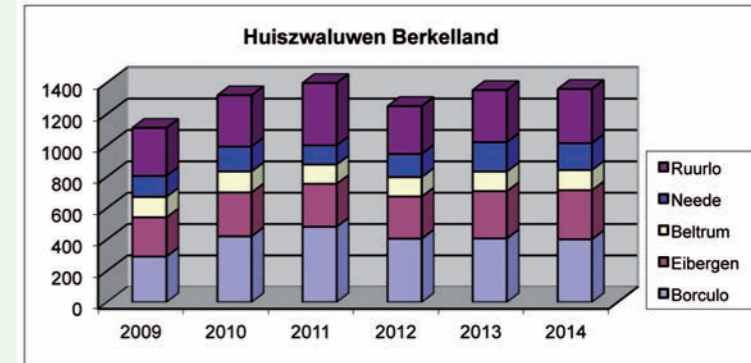
Wand van Oeverzwaluwen

Huiszwaluwen

Het getelde aantal Huiszwaluwen was in 2014 vrijwel gelijk aan de voorgaande jaren. Alleen 2012 bleef duidelijk achter. Al jaren zijn de aantallen gelijk gebleven, mede door het plaatsen van kunstnesten. In totaal hebben we in Berkelland 1520 kunstnesten geplaatst, waarvan er in 2014 793 bezet waren, een percentage van 52,2%. We zien ook dat 58% van de getelde Huiszwaluwen de kunstnesten gebruiken.

De Huiszwaluw wordt gerekend tot de stadsvogels. In veel steden in Frankrijk en Duitsland zie je nesten tegen gevels van gebouwen. Helaas zijn ze bij ons uit de dorpen verdwenen, mogelijk door gebrek aan goed nestbouw materiaal.

	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2009	291	250	131	133	307	1112
2010	420	280	134	158	328	1320
2011	481	274	123	122	398	1398
2012	405	269	124	147	306	1251
2013	406	302	125	187	333	1353
2014	401	313	129	171	346	1360

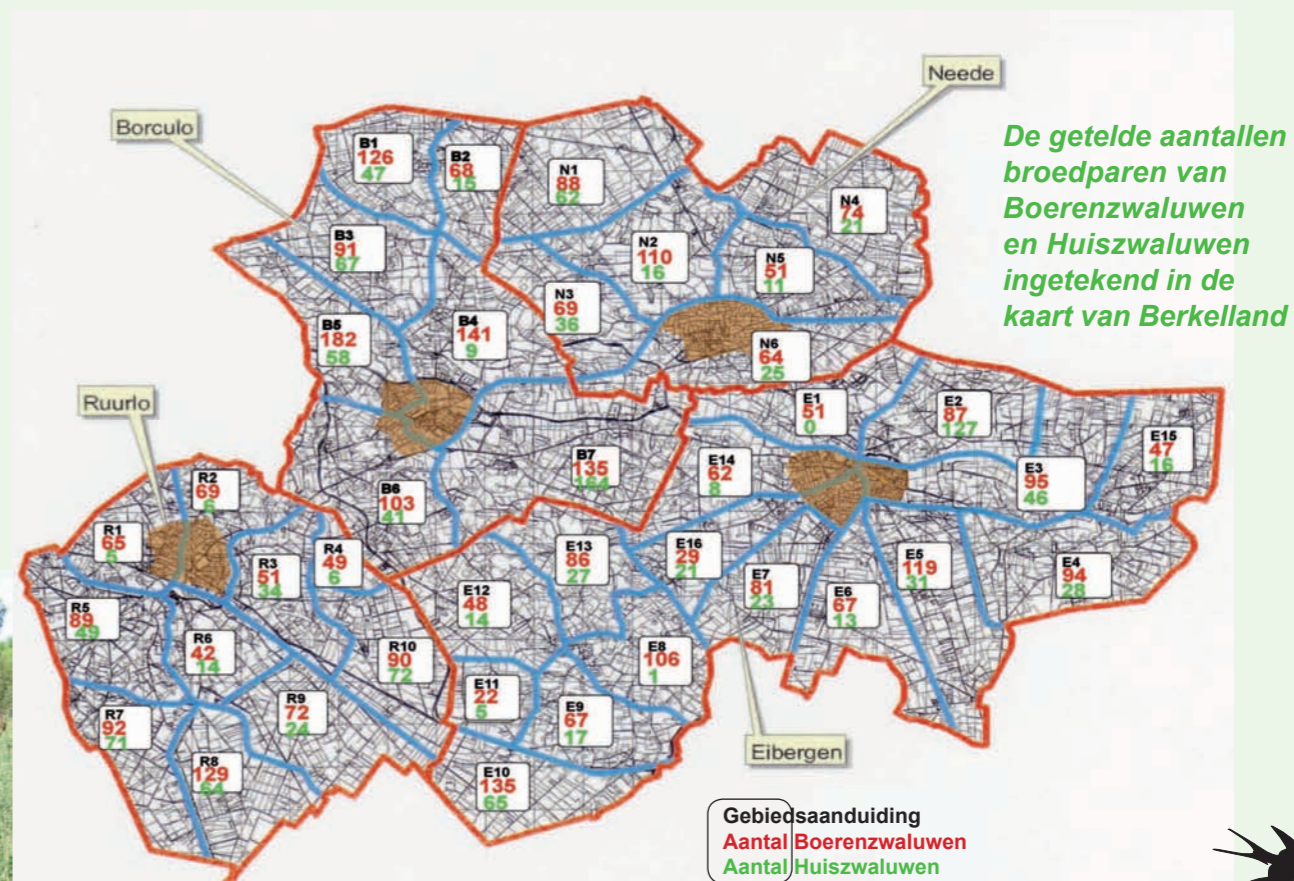

Oeverzwaluwen

Ook in het afgelopen jaar hebben de Oeverzwaluwen geen gebruik gemaakt van de twee speciale nestwanden in het natuurgebied in Beltrum en bij de Hambroekplas in Borculo. Toch zijn de Oeverzwaluwen nog wel te vinden in Berkelland. Zo hebben we in Borculo aan de Wessel van Eyllaan 12 nesten aangetroffen en in Eibergen aan de Hoonesweg 25 nesten. En in Beltrum zijn op drie plekken nesten gevonden, aan de Ringweg 16 stuks, aan de Bultemansweg 26 en aan de Bosmansweg nog eens 5 nesten.

Oeverzwaluwen

Uilenprojectgroep Berkelland: een overvloed aan muizen, dus een goed uilenjaar!

De activiteiten van de Uilen projectgroep is vooral gericht op de ondersteuning van de drie soorten Uilen die in Berkelland broeden: de Steenuil, de Kerkuil en de Bosuil. Op diverse erven zijn nestkasten geplaatst voor de Steenuil en de Kerkuil, en in een aantal bossen zijn kasten voor de Bosuil geplaatst. Al deze kasten worden elk jaar meerdere malen geïnspecteerd en worden de jongen geringd.

In het kader van de aanleg van de nieuwe N18, moet Rijkswaterstaat zorgen dat er 6 steenuilenkasten op geschikte locaties opgehangen worden ter compensatie van mogelijk verstoorde nestlocaties. Deze kasten moeten vijf jaar lang door Rijkswaterstaat gecontroleerd worden. De uitvoering van deze taak is aan ons gedelegeerd.

Omdat 2014 een jaar was met een overvloed aan muizen, is het het afgelopen jaar heel goed gegaan met de Uilen. De Steenuilen en Kerkuilen begonnen ook eerder met broeden.

Steenuilen

Een warme winter en voorjaar en een overvloed aan muizen, dit moest gewoon een goed jaar worden voor de Steenuil. We zagen de eerste eieren twee weken vroeger dan andere jaren. Ook waren de legfels groot.

In Twente werd melding gemaakt van 8 eieren in één nest! De gevangen

muizen worden in de kast op voorraad gelegd. Zo hebben we in een kast wel 30 muizen gevonden, niet zo'n leuk gezicht, met al rondkruipende maden. Deze maden zijn echter ook goed voedsel voor de jongen. Het eerste voedsel dat ze zelf naar binnen kunnen werken.

Kerkuilen

Voor de Kerkuilen was 2014 een topjaar. Anders dan bij de meeste Uilen, wordt het begin van het broedseizoen niet door de kalender bepaald, maar is de voedselsituatie de bepalende factor. De eerste broedsels werden in 2014 al midden februari waargenomen.

Ook bij de Kerkuilen waren de legfels dit jaar groot. Zo was er eind maart al een legsel met 8 eieren in de kast bij Henk Lammers in Eibergen. In Geesteren werd een kast aangetroffen met 9 jongen. Een Kerkuil begint na het eerste ei al meteen te broeden. Met zo'n groot legsel komen de jongen dan ook over een periode van twee weken uit.

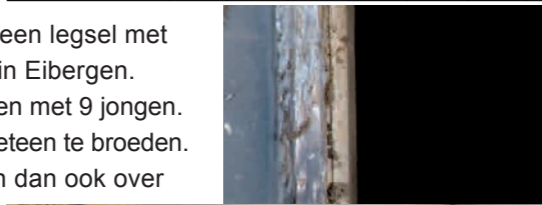
Door de aanhoudende goede muizenstand hadden 5 paartjes nog een tweede broedsel. Hiervan is er één mislukt. In totaal zijn er dit jaar 212 jongen uitgevlogen, het hoogste aantal sinds het topjaar 2007.

Het wegen van een jonge Steenuil

Steenuil nestkasten 2014	aanwezige kasten	Bewoonde nestkasten	bewoond z. broedsel	met broedsel	mislukte broedsels	geslaagde broedsels	1e eileg datum, totaal is gemidd.	aanwezige jongen	dode of verdw. jongen	uitgevlogen jongen	Gem. aantal uitgevl. jongen
Borculo	74	34	3	31	1	30	24-03-14	96	4	92	3,1
Neede	78	36	3	33	0	33	27-03-14	118	0	118	3,6
Eibergen	50	21	0	21	2	19	27-03-14	67	1	66	3,5
Ruurlo	71	20	0	20	1	19	28-03-14	61	3	58	3,1
BERKELLAND	273	111	6	105	4	101	26-03-14	342	8	334	3,3

Kerkuil nestkasten 2014	aanwezige kasten	Bewoonde nestkasten	bewoond z. broedsel	met broedsel	mislukte broedsels	geslaagde broedsels	1e eileg datum, totaal is gemidd.	aanwezige jongen	dode of verdw. jongen	uitgevlogen jongen	Gem. aantal uitgevl. jongen
Borculo	53	7	0	7	0	10	27-02-14	54	1	53	5,3
Neede	26	11	1	10	1	10	18-02-14	55	2	53	5,3
Eibergen	57	17	0	17	2	16	20-02-14	86	3	83	5,2
Ruurlo	27	5	0	5	0	5	4-03-14	24	1	23	4,6
BERKELLAND	163	40	1	39	3	41	24-02-14	219	7	212	5,2

Jonge Kerkuilen in nestkast

Bosuilen

Hoewel de Bosuil niet direct op een erf broedt, vinden we hem wel thuishoren in dit overzicht van de Uilen.

Een volwassen 'ouder' Bosuil

De Bosuil is in 2014 niet eerder begonnen met broeden, zoals de Steenuil en de Kerkuil wel deden. Ook de grootte van de legfels was nauwelijks groter dan in voorgaande jaren. Wel kwamen er dit jaar meer bosuilenparen tot broeden. In heel Berkelland troffen we 20 paartjes met een broedsel aan in de nestkasten. Helaas zijn er 5 door predatie verloren gegaan. De overige 15 paartjes hebben samen 41 uitgevlogen jongen grootgebracht.

Hieronder de gedetailleerde cijfers voor de bosuil in Berkelland.

Een jonge Bosuil

Bosuil nestkasten 2014	aanwezige kasten	Bewoonde nestkasten	bewoond z. broedsel	met broedsel	mislukte broedsels	geslaagde broedsels	1e eileg datum, totaal is gemidd.	aanwezige jongen	dode of verdw. jongen	uitgevlogen jongen	Gem. aantal uitgevl. jongen
Borculo	10	7	0	7	2	5	13-02-14	15	0	15	3,0
Neede	18	7	0	7	2	5	19-02-14	14	1	13	2,6
Eibergen	19	5	0	5	1	4	19-02-14	13	3	10	2,5
Ruurlo	4	1	0	1	0	1	6-03-14	3	0	3	3,0
BERKELLAND	51	20	0	20	5	15	21-02-14	45	4	41	2,7

De contactgegevens voor de Uilenprojectgroep Berkelland zijn:

Borculo Peter te Morsche petertemorsche@gmail.com
 Eibergen Henk Lammers henkenwilma@grolle.nl
 Neede Anton Meenink a.meenink@kpnmail.nl
 Ruurlo Kees Vredeveld keesvredeveld@gmail.com
 Uilenprojectgroep info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Voedselvoorraad in een steenuilenkast

Een trieste foto van een Ransuil die zich op 8 september 2014 langs de Leerinkbeek had vast gevlogen in prikkeldraad. Hij is naar het opvangstation in Barchem gebracht. Naast een beschadigde vleugel had de vogel ook nog een gebroken poot. Helaas heeft de vogel het niet gered.

Dus: weg met prikkeldraad! Het is beter gewoon glad draad voor omheiningen te gebruiken..

Projectgroep weidevogelbeheer Berkelland

De projectgroep Weidevogels wordt georganiseerd vanuit de VAN (Vereniging Agrarisch Natuurbeheer). Deze verslaggeving is door hen geschreven. Een aantal leden van de Vogelwerkgroep Berkelland voert, als vrijwilliger, het veldwerk voor deze organisatie uit.

In de specifieke weidevogelgebieden in Berkelland (langs de Berkel en Slinge) willen we extra acties ondernemen om meer veehouders met bescherming van Weidevogels te helpen.

In deze gebieden willen we kleine beheersvergoedingen mogelijk maken voor o.a. verlate maaidatum, plas-draspercelen en kuikenstroken en nestvergoeding.

Uit ervaringen van de afgelopen jaren blijkt dat we in deze gebieden de achteruitgang van Weidevogels (vooral Grutto) hebben kunnen ombuigen in een vooruitgang. Dit is een heel ander beeld dan de landelijke ontwikkelingen omtrent de weidevogels.

In samenwerking met de weidevogelcoördinator van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) willen we dit jaar alle legfels digitaal vastleggen met een GPS systeem

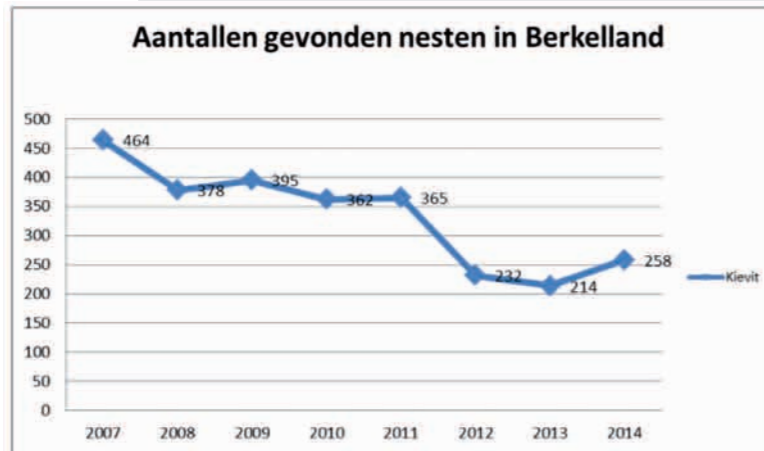
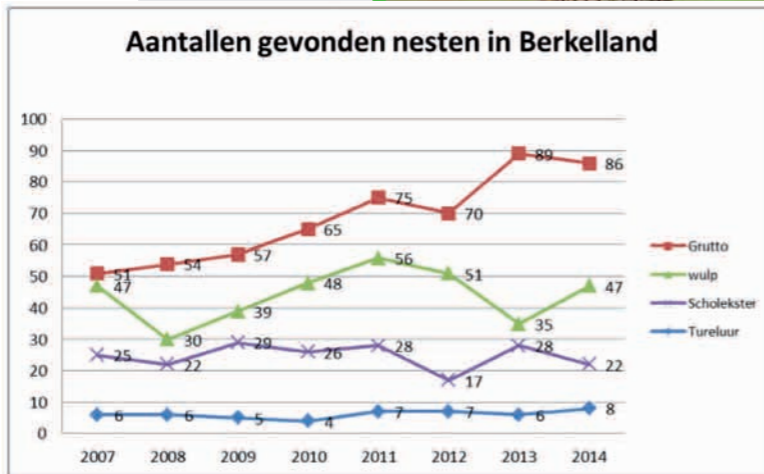
Grutto

Activiteiten

Hieronder wordt een korte opsomming gegeven van de acties die we in 2014 hebben gehad:

- Bijeenkomst met boeren uit Noordijk en omgeving (8 deelnemers) op 24 februari 2014 in de Oale Schole in Noordijk.
- Bonte Natuuravond met Nico de Haan samen met weidevogelvereniging Achterhoek in Lievelede op 27 februari 2014
- Gastles op twee scholen.
- Startavond vrijwilligers op 18 maart 2014.
- Veldbezoek met gemeente Berkelland (Jan-Luc van Eijk) op 3 juni 2014
- Er is eindavond van vrijwilligers (16 september 2014) geweest. Hier zijn de resultaten besproken en zijn de definitieve gegevens aangeleverd.
- Met de IVN en Landschapsbeheer Gelderland lespakketten voor scholen omtrent weidevogels besproken op 19 november 2014.
- Overlast door Kraaien met 60 boeren besproken in najaar 2014 en een brief opgesteld hieromtrent
- Met een groep vrijwilligers onderhoud gepleegd aan sloten en poelen op het natuurgebied van de Stichting Groenbeheer Berkel en Slinge in Beltrum. Dit is een fourageer en verzamelgebied van weidevogels in Beltrum, waarbij het van belang is dat poelen en sloten open blijven met laagblijvende beplanting.

De resultaten zijn weergegeven in grafiekvorm, tabellen en ook in beeld gebracht op kaart. De gegevens die tot nu toe zijn verwerkt zijn daarin zichtbaar. Zie diverse voorbeelden in dit artikel.

Kieviten houden van natte weidegronden

Resultaten

- Aantal vrijwilligers in 2014: 37 personen (was 36).
- Aantal deelnemende landbouwbedrijven: 95 stuks (was 75).
- Er is een kleine afname van de gevonden gruttonesten en scholeksternesten. De Tureluur blijft ongeveer gelijk.
- Het aantal Wulpen en Kieviten neemt wat toe. De Wulp zat vorig jaar wat lager dan de jaren ervoor en ligt nu weer op dat oude niveau.
- In het gebied rond Beltrum nemen de soorten niet af. Alle soorten blijven gelijk of nemen toe. Dit is ook een groot open gebied met veel landbouwers die beschermingsmaatregelen nemen.
- Het gebied rond Ruurlo (Ruurlöse broek) vertoont een (sterke) afname van bijna alle soorten. Dit gebied ligt niet ver van het Beltrumse gebied. Volgens de vrijwilligers is de afname de laatste jaren te wijten aan de toename van kraaiachtigen en aan de groei van veel singels die zijn aangeplant tijdens de ruilverkaveling. De openheid van dit gebied is daardoor veel minder geworden. Vermoed wordt dat de populatie van Ruurlo meer naar het aanliggende open gebied in Beltrum zijn getrokken.
- Ook de gevonden gruttonesten in Eibergen zijn toegenomen. Er zijn meer landbouwers die mee doen aan beschermingsmaatregelen.
- In Neede-Borculo is een aantal extra vrijwilligers intensief gaan samenwerken met meerdere landbouwers, vooral rond Rietmolen, Lochuizen en Noordijk. Er zijn dan ook veel meer gruttonesten gevonden.
- Vooral het aantal Kieviten is sterk afgenomen de laatste jaren. Deze trend is landelijk ook te zien. Dit jaar zijn er weer meer nesten gevonden.
- Tot nu toe zijn in totaal op 122 hectare beschermingsmaatregelen doorgevoerd. Dit was vorig jaar op 120 hectare. De maatregelen zijn:
 - Legselvergoeding per nest op 49 ha (was 98 hectare).
 - Nestbescherming op 68 ha (was 19 hectare).
 - Kuikenstroken aanleggen met verlate maaidatum op 4,85 ha (was 3,85 hectare).
 - Plas dras op 0,2 hectare.
- Gemiddeld wordt per gebied een uitkomstpercentage van de nesten geconstateerd van 57 tot 72 %. Bijna 2/3 deel van de nesten wordt ook uitbroed. Voor de kievit is dit hoger, aangezien ze vaker een 2e legsel maken dan andere soorten.

Resultaten weidevogelbescherming 2007 t/m 2014 van Berkel en Slinge

Soort	gevonden							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
KIEVIT								
Beltrum-Groenlo-Zwolle	71	69	101	182	163	70	87	74
Eibergen	76	59	65	32	42	36	39	62
Ruurlo	145	148	158	103	113	75	41	57
Neede-Borculo	172	102	71	45	47	51	47	65
TOTAAL KIEVIT	464	378	395	362	365	232	214	258
SCHOLEKSTER								
Beltrum-Groenlo-Zwolle	6	4	6	12	14	7	5	8
Eibergen	1	1	11	4	2	3	12	9
Ruurlo	4	13	12	3	5	0	7	0
Neede-Borculo	14	4	0	7	7	7	4	5
TOTAAL SCHOLEKSTER	25	22	29	26	28	17	28	22
WULP								
Beltrum-Groenlo-Zwolle	8	10	17	21	24	19	20	19
Eibergen	5	5	7	4	5	4	0	5
Ruurlo	33	13	13	22	25	25	9	7
Neede-Borculo	1	2	2	1	2	3	6	16
TOTAAL WULP	47	30	39	48	56	51	35	47
GRUTTO								
Beltrum-Groenlo-Zwolle	6	7	22	31	42	48	50	49
Eibergen	19	22	11	14	13	6	15	14
Ruurlo	11	13	13	12	12	11	0	2
Neede-Borculo	15	12	11	8	8	5	24	21
TOTAAL GRUTTO	51	54	57	65	75	70	89	86
TURELUUR								
Beltrum-Groenlo-Zwolle	0	0	1	1	1	1	2	3
Eibergen	2	3	3	3	4	5	3	4
Ruurlo			0	0	0	0	0	0
Neede-Borculo	4	3	1	0	2	1	1	1
TOTAAL TURELUUR	6	6	5	4	7	7	6	8
Totaal aantallen W/G/T	104	90	101	117	138	128	130	141
	593	490	525	505	531	377	372	421

Wulp

Enige aanbevelingen voor de weidevogels in de toekomst

- Stimuleren van kruidenrijke stroken voor kuikens, zowel extra bescherming als meer zaad en insecten. Dan in het voorjaar deze stroken ook niet bemesten.
- Blijven stimuleren van weidevogelbescherming zowel bij burgers als landbouwers helpt. Er zijn meer vrijwilligers en meer oppervlakte waarop beschermd wordt. Het ondersteunen van vrijwilligers blijft noodzaak. Daarvoor blijft een vergoeding en ondersteuning onmisbaar.
- Digitaal vastleggen stimuleert ook. De vrijwilligers weten van elkaar waar de nesten gevonden zijn en kunnen ontwikkelingen in het gebied volgen. Hier gaan we volgend jaar intensiever mee door.
- De Kievit gaan we nog intensiever volgen en markeren. In 2014 zijn we deze soort (door o.a. meer vrijwilligers) ook beter gaan vastleggen. We willen ook meer mandjes gebruiken op bouwland om de nesten bij bewerkingen gemakkelijker te kunnen verzetten.

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

www.vwgberkelland.waarneming.nl

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Redactie: Henny Waanders, Henk Lammers, Marjon Hoen, Gerrit Stomps en de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer.

